ОТЧЕТ НА ДЕЙНОСТТА НА НАУЧНАТА ГРУПА КЪМ

НАЦИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ ЗА 2024 Г.

/В изпълнение на изискванията на чл. 28, ал. 4 от Закона за културното наследство, Наредба № Н-5 от 11.12.2009 г. за реда за създаване и дейност на научни групи към музеите (изм. ДВ, бр. 5 от 2012 г.)/

/обобщен отчет на членовете с научни интереси в областта на археологията, нумизматиката и сфрагистиката – направление 2. 2 История и археология/

Проф. д-р Иван Христов, доц. д-р Бони Петрунова, д. и. н. Иван Гацов, доц. д-р Владимир Пенчев, гл. ас. д-р Мариела Инкова, д-р Маргарита Попова, д-р Петранка Неделчева, д-р Йото Валериев, д-р Любава Георгиева

1. Научноизследователска дейност

1.1. Теренни проучвания

- Б. Петрунова. Ръководител на археологическите проучвания на НАПР Калиакра, 1-31- 08. 2024 г.

- Б. Петрунова. Ръководител на археологическите проучвания на обект „Средновековен манастир „св. Йоан Продром“ на п-ов Св. Яни, гр. Ахтопол, септември – ноември 2024 г.

- Ив. Христов, научен ръководител на подводни археологически проучвания в акваторията на полуостров Хрисосотира, Созополския залив 10-20. 09.2024 г;

- Ив. Христов, научен ръководител на археологически проучвания на многослоен археологически обект в м. „Аклади“ до гр. Черноморец 24. 09. – 4. 11. 2024 г;

- Ив. Христов, научен ръководител на подводни археологически проучвания в акваторията на нос Галата – Варненски залив 10-20.06.2024 г.;

- Ив. Христов, научен ръководител на подводни археологически проучвания в залива Ченгене скеле, Бургаски залив 22 – 30 .06. 2024 г.;

- Ив. Христов, научен консултант на подводни археологически проучвания в акваторията на гр. Шабла август 2024 г.;

- М. Попова, научен ръководител на редовни археологически проучвания на селищна могила в м. „Скритата могила“, с. Порой, общ. Поморие 4.11-6.12.2024 г.;

- М. Инкова, съръководител на „Двор, северно от Цитаделата във Вътрешния град на Плиска“ – съръководител, м. септември 2024 г.;

- М. Инкова, научен ръководител на „Късноантична и средновековна крепост „Букелон“ при с. Маточина“ м. ноември 2024 г.;

- Й. Валериев, научен ръководител на редовното археологическо проучване на обект „Базилика № 5 и структури в югоизточната част на античния град Залдапа“, с. Добрин, община Крушари, област Добрич, м. август–септември 2024 г.;

- Й. Валериев, зам. ръководител на спасително археологическо проучване – археологическо наблюдение по време на изкопно-строителни на обект в охранителната зона на Античен некропол на Аполония V–III в., м. Буджака, УПИ XII-6172 идентичен с ПИ 67800.6.172 по плана на гр. Созопол.

1.2. *Други научни проекти*

- Спечелен проект, на М. Попова съвместно с М. Христов, отдел „ИБЗД“, по програма „Помощ за книгата, 2024 г.“, МК за издаване на „Праисторическата антропоморфна и зооморфна пластика от фонда на Националния исторически музей. Каталог“;

- М. Инкова участие в изработката на проект „Графична реставрация и виртуална презентация на останки от дървени строежи и свързаните с тях Тайни ходници в НИАР Плиска, чрез интегриране на интердисциплинарни дигитални методи и техники", подаден за финансиране във фонд „Научни изследвания“ към МОН, проект на НАИМ;

- М. Инкова участие в проект „Режещи и пробождащи оръжия от Късната античност до XVII в.”, проект на НАИМ;

- П. Неделчева. Координатор на проект: „B-SHAPES“/Borders shaping perceptions of European societies по програмата на Европейския съюз за научни изследвания и иновации „Хоризонт 2020“, с водеща организация, University of Southern Denmark – Дания;

- П. Неделчева. Координатор на проект: „IN SITU FRESCO“ финансиран по Програма „Култура“ на Столична община;

- П. Неделчева. Участие в проект: „Aşağı Pınar Project“ – проект на Истанбулски Университет, Република Турция и Германски Археологически Институт, Департамент за евроазиатски изследвания - Берлин за проучване на Източна Тракия – 7-5 хил. ВС.

- Ив. Гацов. Участие в проект: „Aşağı Pınar Project“ – проект на Истанбулски Университет, Република Турция и Германски Археологически Институт, Департамент за евроазиатски изследвания – Берлин, за проучване на Източна Тракия – 7-5 хил. ВС;

- Ив. Гацов. Участие в проект: “Pietrele Project”, проект на Немския археологически институт, Департамент Евразия и Румънския археологически институт, археологически проучвания на праисторическо селище Питереле, Румъния;

- Ив. Гацов. Участие в проект: “Barcin Project”, проект на Холандския Исторически Институт, Истанбул и Koç University, Истанбул, проучвания на късната праистория в ареала на Мраморно море.

2. Публикационна дейност

2.1. *Научноизследователски публикации*

2.1.1. *Монографии:*

- И. Христов. Полуостров Хрисосотира. История и археология на многослоен археологически обект в хинтерланда на Созополския залив (VI в. пр. Хр. – XVIII в. сл. Хр.). София 2024, 1- 353. ISBN: 978 – 619 – 92750 – 0 – 9 (pdf);

- Iv. Hristov. Archaeology of the Pontic coast. Coastal Fortresses, Settlements and Harbour Zones in the Province of Moesia Secunda. Sofia.2024, 1-353. ISBN (pdf) 978 – 619 – 92750 – 1 – 6.;

- Л. Георгиева. Червенофигурна керамика от некропола на Аполония Понтика (Созопол) от фонда на НИМ, Издателство „Фабер“, В. Търново, 2024, 1- 474, ISBN 9786190018087.

2.1.2. *Студии и статии*

- И. Христов. Котвите от Манастирския залив (XVII – XIX век)/ Anchors from the Monastery Bay (17th – 19th centuries). Издателство УНИКАРТ, София 2024,1-224;

- Вл. Пенчев. Съкровище със сребърни византийски монети, ставратони (втората половина на XIV век). Издателство УНИКАРТ, София, 2024,1-120;

- B. Petrunova. The National Museum of History. The Third Global Museum Directors Forum. Age of AI and Museum’s Cultural Mission, Beijing, China, 2024, 38 – 39 p.

- Ив. Христов. Късноантичните и средновековни пристанища на Атия. – Юбилеен том посветен на проф. Иван Карайотов. Известия на Бургаския музей, том 9. Бургас 2024, 191- 211;

- И. Христов. За „двете“ големи късноантични пристанища на Созопол. – DE AMICITIA STUDIA IN HONOREM PROFESSORIS IVANI TODOROV. Варна 2024, 461-485;

- L. Georgieva. Double axe, lions and Gorgons as symbols in the Thracian panoply from 5th – 3rd centuries BC“. In: Sîrbu, V., Schuster, C., Hortopan, D. (eds.) Warriors and their Weapons in Bronze and Iron Ages. Proceedings of the 21st International Colloquium of Funerary Archaeology, Târgu Jiu, Gorj County (Romania), 25th-28th May, 2023. pp. 179 – 202;

- Вл. Пенчев. Част от колективна находка с луиджини на френския крал Людвик XIV, от фонда на НИМ – София. - Известия на РИМ – Русе, том 28, 2024 – 1 брой, 357-361;

- P. Nedelcheva, E. Pernicka, I, Gatsov. Obsidian Tool Production and Exchange in the Southern Caucasus during Late Prehistory, in: OREA 2024, 29, p. 249 - 268, ISBN 978-3-7001-9324-1, ISBN 978-3-7001-9325-8.

2.1.3. Научни съобщения, отзиви и рецензии

- Б. Петрунова. Рецензент на книгата на Хитко Вачев „Църковно строителство и архитектура в българските земи през XV – XVIII век“, В.Търново 2023, ISBN 978 – 619-00-1681-6.

2.2. *Научнопопулярни публикации (вкл. каталози и брошури)*

- Б. Петрунова, Т. Димитров. Земенски манастир. Пътеводител, Издателство Уникарт, 2024 София, 30 стр.;

- Б. Петрунова. Някои акценти от двадесет годишните археологически проучвания на Калиакра – в: сп. Будител, бр. 2, 2024 г. , 7 – 28.

- М. Попова, М. Христов. Праисторическата антропоморфна и зооморфна пластика от фонда на Националния исторически музей. Каталог.

- М. Инкова, Цв. Комитова, Пл. Дойчев. Крепостта на три планини край Якоруда. В: Каталог „Българска археология 2023 г.“ София, 2024, 58 – 59.

- М. Инкова, П. Антонов, Г. Сенгалевич. „Букелон“ – граничната крепост. В: Каталог „Българска археология 2023 г.“ София, 2024, 60 – 61.

3. Организация и участие в научни форуми (посочват се функциите в организацията на форума и/или темата на доклада, ако има такъв)

- Л. Георгиева. Доклад на тема „Бележки към интерпретацията на сюжета върху амфората – ритон от Панагюрското съкровище“ – научна конференция, посветена на 75 годишнината от откриването на Панагюрското съкровище – ИМ Панагюрище, 5 – 6 декември 2024;

- М. Инкова. Участие в LX Национална археологическа конференция, Силистра, юни, 2024 г., организирана от Национален археологически институт с музей към БАН, Регионален исторически музей – Плевен и Община Плевен с доклад на тема „Късноантична и средновековна крепост „Калята” при гр. Якоруда”;

- М. Инкова. Участие в: Pithoi in the archeology of the eastern Mediterranean. Colloquia Anatolica et Aegaea. Congressus inter nationales Smyrnenses XIV. E-conference on studies of pithos as a storage and burial vessel in the ancient Classical and Byzantine world, 8

May 2024, Izmir, Turkey с доклад на тема „Seals with "prophylactic" symbolism on pithos from the Buchelon fortress near Adrianople” в съавторство с П. Антонов;

- М. Инкова. Участие в: The Region of Macedonia in the Middle Ages. Internatoina conference on the occasion of the 100th Anniversry of the birth of prof. Vassilka Tăpkova-Zaïmova, 18th – 19th October, Sofia 2024 с доклад на тема *„Солунските гривни, маниаконът и диадемата от Преславското съкровище. Художествени ателиета и взаимовръзки между репрезентативни византийски паметници от X в.”;*

- М. Инкова. Участие в: The XIV Congress AIECM3 on Medieval and Modern Period Mediterranean Ceramics, which will be held in Ravenna, Italy, 18th – 23th of November 2024 с доклад на тема *„*Unearthing Origins: Investigating Adrianople and Its Environs as Potential Birthplaces of Zeuxippus Ware stricto sensu*”,* съвместно с Georgi Sengalevich, Yona Waksman, Chavdar Kirilov, Mariela Inkova, Panayot Antonov, Floris Humbert;

- Й. Валериев. Участие в Международна научна конференция в гр. Санок, Полша: “The Art of Defense. The Use, Craftsmanship, Decoration and Symbolism of Defensive Equipment from the late Roman Age to the early Post-Medieval Period”, организирана от историческия музей в гр. Санок, 4–6 юни 2024 г., постер-презентация на тема “Late Antique and Medieval Helmets from the Bulgarian Lands”;

- Й. Валериев. Участие в Международна научна конференция в гр. Сибиу, Румъния: „Interethnic Relations in Transylvania. Militaria Mediaevalia in Central and South-Eastern Europe“, организирана от департамента за междуетнически отношения към румънското правителство, университета „Лучиян Блага“ и музей „Брукентал“ в гр. Сибиу, 17–20 октомври 2024 г., доклад на тема „Lead seals of Byzantine military officials from Medieval Sozopol (9th – beggining of 13th century)“;

- П. Неделчева. Участие с доклад на тема: Опазване и социализация на археологическото и културно наследство на гр. Ахтопол, случаят на средновековен манастир „Св. Йоан Предтеча“, в Международен форум за недвижимото културно наследство "АРХЕОЛОГИЯ И АРХИТЕКТУРА", гр. Брацигово, септември 2024 г.;

- П. Неделчева. Организатор и участник в международен семинар „IN VINO VERITAS“ с доклад на тема: "Early evidences of winemaking in Caucasus", гр. Ивайловград, 27-29.09.2024 г.;

- П. Неделчева. Участие в Световния неолитен конгрес с доклад на тема: “Lithic Technologies and the Raw Material Supply as an Adaptive Strategy in the Settlement Patterns

of Marmara Sea Region during 7-6 mill BC" и участие в консултативния съвет към конгреса, 4 -10 ноември 2024г. в гр. Шанлиурфа, Турция;

- Ив. Гацов. Участие в Световния неолитен конгрес с доклад на тема: "Lithic Technologies and the Raw Material Supply as an Adaptive Strategy in the Settlement Patterns of Marmara Sea Region during 7-6 mill BC", 4 -10 ноември 2024г. Шанлиурфа, Турция;

- Б. Петрунова. Участие в Seminarum Archeologicum Timovense към Катедра Археология на Великотърновския университет с лекция : „Двадесет години археологически проучвания на Калиакра" – 27. 03. 2024 г.

- Б. Петрунова. Участие в XXI Кръгла маса на Сдружение „Черноморска Странджа", на тема : „Южното българско Черноморие и Странджа", с доклад: „Нови находки от агатополския манастир Св. Йоан Предтеча " , на 18 .05. 2024, гр. Ахтопол;

- Б. Петрунова. Участие в МЕЖДУНАРОДЕН ФОРУМ ЗА КИРИЛИЦАТА „ АЗБУКА, ЕЗИК, ИДЕНТИЧНОСТ", 27 – 28 ЮНИ 2024 Г , СОФИЯ И ПЛОВДИВ, с доклад : „Два възпоменателни надписа в езическата култура на българите";

- Б. Петрунова. Участие в Глобален форум на националните музеи в Пекин, Китай, на 16 – 22. 06. 2024 г. с доклад: 360 Virtual Reality of Significant Archeological Sites in Bulgaria;

- Б. Петрунова Участие в Workshop на тема : "IN VINO VERITAS", международен семинар с почетен гост проф. д-р Мехмет Йоздоган от Р Турция с доклад: „История на проучването на средновековната крепост Лютица" – 27 – 29 септември 2024.

4. Преподавателска дейност (лекции и упражнения във висши училища, научно ръководство на бакалавърски, магистърски и докторски тези)

- Б. Петрунова. Курс лекции в Шуменски университет : „Археология на българските земи през 15 – 17 век" – 30 часа, пролетен семестър 2023/2024, бакалаври
- Б. Петрунова. Курс лекции в Пловдивски университет : „Археология на българските земи през 15 – 17 век" – 30 часа, пролетен семестър 2023/2024, бакалаври
- Б. Петрунова. Курс лекции в Пловдивски университет : „Опазване на културното наследство" – 30 часа, пролетен семестър 2023/2024, магистри
- Й. Валериев. Курс лекции във филиала на НХА в Бургас: „Тракийското изкуство и гръцките колонии" – 60 часа, зимен семестър 2024/2025, магистри;

- П. Неделчева. Главен асистент в Нов Български университет;
- П. Неделчева. Проведени 225 учебни часа преподавателска дейност в Нов Български университет;
- П. Неделчева. Проведени 240 часа упражнения в Нов Български Университет;
- П. Неделчева. Ръководство на една магистърска и една бакалавърска тези на дипломанти от Нов български университет;
- Б. Петрунова. Научен ръководител на дисертацията на Елена Ендарова на тема: «Политически и икономически контакти на Добруджанското деспотство от втората половина на XIV век, по археологически данни“ към НБУ;
- Б. Петрунова Научен ръководител на дисертацията на Мина Рашид Мегала на тема: „Ранно християнски монашески общности в Източните Балкани и Египет. Изследване на аналогични и синхронни явления“ – НБУ.

5. Фондова дейност

5.1. *Идентификация, инвентаризация и паспортизация на културни ценности*

- Л. Георгиева. Идентификация и обработка на културни ценности за докладване на комисия и инвентиране във фонда на НИМ – 50 бр.;
- Й. Валериев. Идентифициране на новопостъпили нумизматични паметници във фондовете на музея – 500 бр. елинистически, римски, късноримски и ранновизантийски монети.

5.2. *Експертизи*

5.3. *Научна обработка на музейни колекции*

- Л. Георгиева. Научна обработка и подготовка на публикации върху предмети от фонда на НИМ - червенофигурни миниатюрни хидрии със сцени от гинекейона; гробна находка от римската епоха от с. Поляново, Димитровградско;
- Вл. Пенчев, докладвал пред фондовата комисия на НИМ, за попълване на основния фонд на музея общо 16 броя нови нумизматични материали;
- Вл. Пенчев вписал в инвентарната книга за монетите и печатите от основния фонд общо 59 броя нови материали (от инв. № 56668 – до инв. № 56726);

5.4. *Дигитализация на музейни колекции*

6. Експозиционна дейност

6.1. *Тематико-експозиционни документи за постоянни и временни експозиции.*

6.2. Дейности, свързани с постоянната експозиция

- И. Христов. Преаранжиране на постоянна експозиция Котви и щокове с нови експонати от подводни проучвания в акваторията на гр. Шабла.
- М. Инкова. Преекспониране в самостоятелна витрина на печати на владетели и аристократи от периода на Първото българско царство;

6.3. *Дейности, свързани с временни експозиции*

- И. Христов. Участие в изготвянето на тематико - експозиционен план на временна археологическа изложба на НИМ и контрол по реализацията и.
- М. Инкова. Концепция, тематико-експозиционен план и комисар на временната изложба „…да не се заличава това, което е заслуга на миналото". В памет на 100 годишнината от рождението на проф. Василка Тъпкова – Заимова", 18 май 2024 г.

7. Популяризаторска дейност (вкл. медийни изяви)

- И. Христов. Участие в научно-популярен филм „ Две черноморски експедиции в един филм". Реализация медийна платформа „Archaeologia Bulgarica".
- М. Инкова. Участие в предаването „Религии" по БНТ по повод 75 годишнина от вписването - на Боянската църква в списъка на ЮНЕСКО;
- М. Инкова. Участие в предаване на Телевизия Благоевград по повод 1010 годишнина от битката при Беласица и смъртта на цар Самуил;
- М. Инкова. Участие в предаването „Великите битки на българите", на „Военен телевизионен канал".
- М. Инкова. Археологически разкопки на крепостта Букелон" през 2024 г. В:е-вестник „Старият мост".
- М. Инкова. Археологически разкопки на крепостта Букелон" през 2024 г. В: е-вестник Свиленград.
- Вл. Пенчев, участие в шест заседания на комисията към БНБ, относно отсичането на български възпоменателни монети.

8. Организация на и участие във форми за повишаване на професионалната квалификация (напр. курсове, лекторати, специализации)

9. Участие в Редколегии и журита в системата на университети и институти към БАН

- Ив. Христов. Главен редактор на Известия на Национален исторически музей; Член на редколегията на Известия на Бургаския музей. Член на редколегия на

том посветен на проф. д-р Иван Тодоров; Главен редактор на том в памет на проф. д. и. н Иван Карайотов;

- И. Христов. Участие в заседание на жури по защита на дисертационния труд на Даниел Павлов Пантов на тема „Погребални практики в българската част на Странджа планина през бронзовата и желязната епоха ” за присъждане на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.2. История и археология, докторска програма Археология (Праистория и Античност) в Шуменски университет „Епископ Константин Преславски“;
- И. Христов. Участие в конкурс за главен асистент по Антична нумизматика за нуждите на НАИМ при БАН (професионално направление 2.2. История и археология), профил Нумизматика на Късната античност. Заповед I 346/29. 03. 2024 г.

10. Други

- Б. Петрунова. Член на Българо-македонска комисия.
- Ив. Христов. Ръководител на Научната група към НИМ
- Ив. Христов. Член на съвета за теренни проучвания.
- Б. Петрунова. Член на съвета за теренни проучвания.
- П. Неделчева. Избрана за член-кореспондент на Американския археологически институт.

30.12.2024 г. Изготвил:

(проф. д-р Иван Христов)